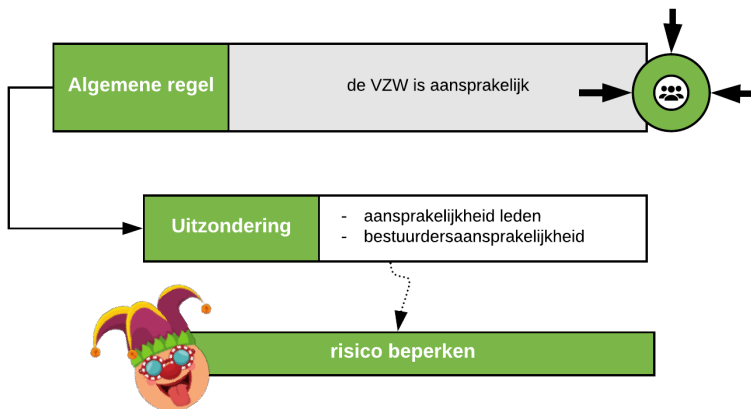

8. Aansprakelijkheid en verzekeringen

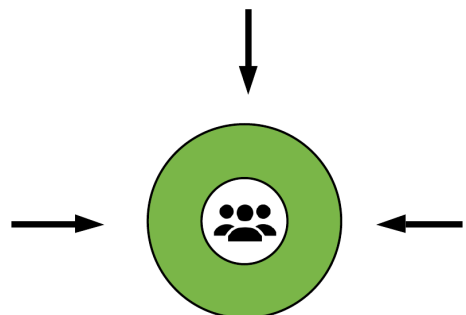
Aansprakelijkheid komt van het woord “aanspreken”. Wanneer iemand aansprakelijk is, wil dat zeggen dat hij/zij aangesproken kan worden voor bepaalde tekortkomingen. In het dagelijkse leven kunnen mensen aansprakelijk gesteld worden voor fouten.

Ook een VZW kan aansprakelijk zijn als er iets mis gaat. Meer nog: de algemene regel is dat de VZW de tekortkomingen zal “opvangen” en zo de leden, bestuurders en vrijwilligers in de VZW zal beschermen. Natuurlijk bestaan op dit principe een aantal uitzonderingen.

Algemene regel: de VZW = aansprakelijk voor tekortkomingen, niet de leden en/of bestuurders

Door de “rechtspersoonlijkheid” wordt er als het ware een muur gebouwd tussen enerzijds de leden en bestuurders van de VZW en anderzijds de buitenwereld. Op die manier zijn de leden en bestuurders van de VZW – in principe – niet gehouden om persoonlijk in te staan voor verplichtingen die voortvloeien uit contracten die door de VZW werden afgesloten. Evenmin kunnen de leden en bestuurders van de VZW – in principe – persoonlijk aansprakelijk gesteld worden voor fouten die ze begaan in de uitoefening van hun functie.

Deze tekortkomingen waarvoor men de VZW kan aanspreken kunnen zich situeren op contractueel vlak, buitencontractueel vlak en strafrechtelijk vlak.

Contractuele aansprakelijkheid

Als er tussen twee partijen van een contract een tekortkoming plaatsvindt, dan is er sprake van contractuele aansprakelijkheid.

Voorbeeld

Indien VZW "CV Het laatste varken" een nieuwe wagen aankoopt, wordt die wagen eigendom van de VZW. De VZW heeft immers een vermogen dat losstaat van het vermogen van haar leden en bestuurders. De factuur moet betaald worden door de VZW en niet door één van de bestuurders of leden. De muur tussen enerzijds de leden en bestuurders en anderzijds de buitenwereld zorgt er immers voor dat men niet persoonlijk zal moeten instaan voor contracten die de VZW aangaat.

Voorbeeld

VZW "CV Het laatste varken" leent een geluidsinstallatie van de vriend van één van de leden. Tijdens de carnavalstoet valt er echter één van de geluidsboxen van de wagen. Deze geluidsbox is volledig stuk. Het lenen van zaken is een "contract" dat men afsluit. Indien men de geluidsboxen niet meer in goede toestand kan teruggeven, dan moet men de schade vergoeden. Let op: deze schade valt niet onder de verzekering burgerlijke aansprakelijkheid (BA), zoals die o.a. door FEN wordt aangeboden omdat hier sprake is van een contract (zie verder)

Voorbeeld

Indien VZW "CV Het laatste varken" een fuif organiseert en tevens een betalende vestiaire ter beschikking stelt, dan is de VZW verantwoordelijk voor de goede werking van de vestiaire. Indien nadien blijkt dat er jassen verdwenen zouden zijn, dan kunnen de gedupeerden zich wenden tot de VZW. De VZW als zelfstandige entiteit zal moeten instaan voor de vergoeding van de schade. De VZW is immers aansprakelijk. In principe kunnen de medewerkers niet persoonlijk worden aangesproken, zelfs niet in het geval dat de VZW over onvoldoende financiële middelen zou beschikken om de volledige schade te vergoeden. Het is duidelijk dat door de "rechtspersoonlijkheid" het risico van de individuele leden en bestuurders naar de VZW zelf wordt verlegd.

Buitencontractuele aansprakelijkheid

Als er een onrechtmatige daad plaatsvindt zonder dat er tussen twee partijen een contract bestaat, spreken we van buitencontractuele aansprakelijkheid. Dit veronderstelt het samengaan van drie elementen: een fout, schade en een oorzakelijk verband tussen de twee.

Voorbeeld

Een bestuurder van VZW "CV Het laatste varken" is verantwoordelijk voor het controleren van de versieringen op de carnavalswagens. Maar op een dag is hij verstrooid en vergeet hij zijn taak uit te voeren. Midden in de carnavalstoet valt de versiering recht in het publiek. Een toeschouwer houdt er een lichte hersenschudding en een gebroken bril aan over. Hier is sprake van een onrechtmatige daad: er is immers geen contract tussen de VZW en de toeschouwer, er heeft een fout

plaatsgevonden (geen controle door de bestuurder), er is schade (hersenschudding en kapotte bril) en er is een oorzakelijk verband tussen beide (had de bestuurder de versieringen gecontroleerd, dan waren ze niet omvergefallen en was de toeschouwer niet gewond).

Strafrechtelijke aansprakelijkheid

Een VZW kan ook aansprakelijk gesteld worden voor strafrechtelijke misdrijven. Hieraan zijn wel voorwaarden verbonden. Het moet gaan om een inbreuk op een strafrechtelijke bepaling die voortvloeit uit een opzettelijke beslissing, onachtzaamheid of nalatigheid een misdrijf. Daarnaast moet deze inbreuk terug te brengen zijn tot één van volgende situaties: intrinsiek verband met het doel of de waarneming van de belangen van de VZW of gepleegd zijn voor rekening van de rechtspersoon.

Voorbeeld
VZW "CV Het laatste varken" organiseert een carnavalsbal. Ondanks duidelijke beperkingen van het toegelaten geluidsniveau beslist het bestuursorgaan van de VZW om deze aan hun laars te lappen (op vraag van het publiek).

Uitzondering 1: risico op persoonlijke aansprakelijkheid voor de leden?

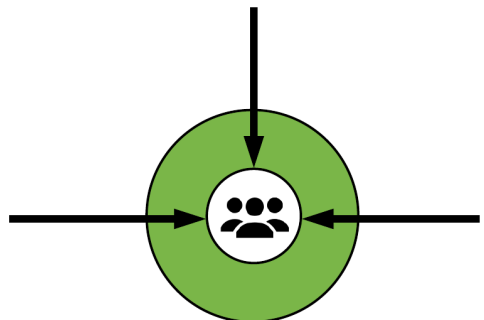
Principe: leden kunnen niet persoonlijk aansprakelijk gesteld worden

In principe is de VZW aansprakelijk voor de tekortkomingen van leden. Met andere woorden: de leden van een VZW kunnen dus niet persoonlijk aansprakelijk gesteld worden. Dit in tegenstelling tot de leden van een feitelijke vereniging.

Uitzonderingen: leden lopen (zeer beperkt) risico

Het risico op persoonlijke aansprakelijkheid voor leden in een VZW is uiterst laag. Wij wijzen op twee gevallen waarbij leden toch persoonlijk instaan. Dat zijn dan situaties waardoor de "muur" rond de VZW wordt doorbroken:

- wanneer leden handelingen stellen voor de oprichting van de VZW en deze handelingen niet (tijdig) worden overgenomen door de VZW. In dat geval is het lid zelf persoonlijk aansprakelijk.
- wanneer leden verbintenissen aangaan zonder de vermelding van de VZW-gegevens.
- Wanneer bepaalde gegevens niet vermeld worden op documenten terwijl de VZW in vereffening is

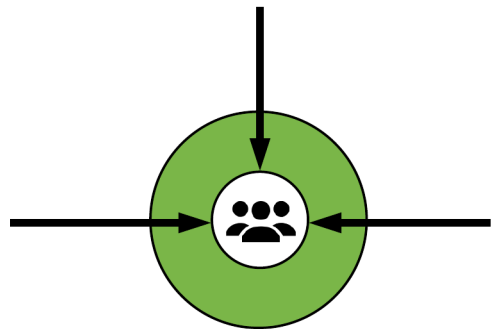
Uitzondering 2: aansprakelijkheid van de (dagelijks) bestuurders

Principe: bestuurders en dagelijks bestuurders kunnen niet persoonlijk aansprakelijk gesteld worden

In principe is de VZW aansprakelijk voor de tekortkomingen van bestuurders. Met andere woorden: de bestuurders van een VZW kunnen dus niet persoonlijk aansprakelijk gesteld worden. Dit in tegenstelling tot de leden en/of bestuursleden van een feitelijke vereniging.

Uitzonderingen: bestuurders en dagelijks bestuurders lopen risico

Toch kunnen bestuurders en dagelijks bestuurders wel degelijk risico lopen om persoonlijk aansprakelijk gesteld te worden. Deze aansprakelijkheidsgronden veranderen niet door het nieuwe Wetboek. Enerzijds kunnen bestuurders aansprakelijk gesteld worden vanuit de VZW zelf (interne aansprakelijkheid) en anderzijds vanuit derden (externe aansprakelijkheid). Dat zijn dan situaties waardoor de “muur” rond de VZW wordt doorbroken.

Bestuurdersaansprakelijkheid ten opzichte van de VZW zelf (interne aansprakelijkheid)

Een bestuurder of dagelijks bestuurder heeft het mandaat van de VZW gekregen om deze VZW (mee) te besturen en te vertegenwoordigen (dit is een contract). Dit moet op een correcte en goede manier gebeuren

Indien dat niet gebeurt, dan kan de bestuurder of dagelijks bestuurder aansprakelijk gesteld worden vanuit de VZW zelf voor deze tekortkomingen. Wat de bestuurders betreft, gebeurt dat dan vanuit de algemene vergadering via een “verenigingsvordering tegen de bestuurders”.

	wat?	voorbeelden
Bestuursfouten	Niet handelen als een normaal en zorgvuldig bestuurder (goede huisvader)	<ul style="list-style-type: none">- Zeer nadelige contracten afsluiten in naam van de VZW- Geen brandverzekering afsluiten- Fiscale en sociale wetgeving niet naleven- Goederen gebruiken voor een ander doel dan het belangeloos doel van de VZW

	wat?	voorbeelden
Schending VZW-wetgeving	Men moet aantonen dat er een schending is, schade en een oorzakelijk verband tussen de twee	<ul style="list-style-type: none"> - Een begroting en jaarrekening niet (tijdig) opmaken - Een jaarrekening niet (tijdig) neerleggen - De jaarlijkse AV niet oproepen - De procedure van statutenwijziging niet naleven - ...
Schending statuten	Men moet aantonen dat er een schending is, schade en een oorzakelijk verband tussen de twee	<ul style="list-style-type: none"> - Strengere meerderheden bij stemmingen niet naleven - De AV niet bijeenroepen wanneer de statuten dat voorzien - De VZW laten handelen buiten haar doel - Bezoldigingen toekennen aan bestuurders als dat niet voorzien is in de statuten - ...

Bestuurdersaansprakelijkheid ten opzichte van derden (externe aansprakelijkheid)

Er kunnen ook fouten gemaakt worden ten opzichte van derden.

Deze kunnen buitencontractueel of contractueel zijn (een contract niet nakomen).

“beslissingen, daden of gedragingen die zich kennelijk buiten de marge bevinden waarbinnen een normaal voorzichtige en zorgvuldige bestuurder, geplaatst in dezelfde omstandigheden, redelijkerwijze van mening kunnen verschillen.”

1. Als een bestuurder een buitencontractuele fout maakt ten aanzien van een derde, kan die derde op basis van buitencontractuele aansprakelijkheid die bestuurder proberen aansprakelijk te stellen.

Voorbeeld

Na een carnavalstoet, verlaat een bestuurder na iets teveel pintjes de feestzaal. Op de parking rijdt hij per ongeluk met zijn fiets tegen een geparkeerde auto. Daardoor is de auto beschadigd. De eigenaar van de auto kan zich op basis van buitencontractuele aansprakelijkheid richten tot de bestuurder persoonlijk.

2. Wanneer een VZW een contract niet nakomt, kan een bestuurder hier ook persoonlijk voor aansprakelijk gesteld worden als volgende voorwaarden vervuld zijn:
 - a. De derde is een contractspartij van de VZW
 - b. Het contract tussen de derde en de VZW wordt niet naar behoren uitgevoerd, met schade als gevolg voor de derde
 - c. Er is een persoonlijke buitencontractuele tekortkoming door de bestuurder, waardoor er een zekere schade, die verschilt van de

contractuele schade, ontstaat voor de derde. Dat is altijd het geval als de bestuurder een strafrechtelijke inbreuk begaat (bv fraude, niet-betalen loon,...)

- d. De bestuurder heeft een uitvoerende taak

Voorbeeld

Een werknemer van de VZW wordt niet uitbetaald door de bestuurder. De werknemer is een contractspartij van de VZW. De werknemer heeft geen contract met de bestuurder persoonlijk. Het contract tussen de VZW en de werknemer wordt niet naar behoren uitgevoerd, want hij ontvangt geen loon. Er is een buitencontractuele tekortkoming door de bestuurder doordat hij het loon niet uitbetaalt (strafrechtelijk misdrijf). De bestuurder heeft een uitvoerende taak, want hij is verantwoordelijk voor de loonadministratie.

→ de bestuurder kan persoonlijk aansprakelijk gesteld worden

De uiteindelijke afweging zal door de rechtbank moeten gebeuren.

Welke bestuurder is aansprakelijk en voor welk bedrag?

Hoofdelijke aansprakelijkheid

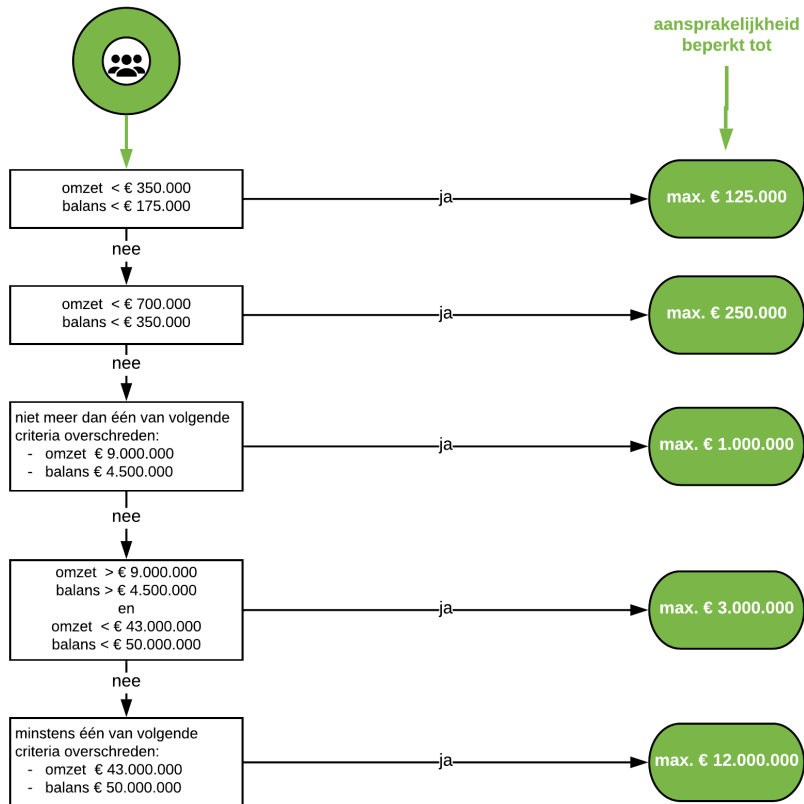
In het algemeen geldt er een “hoofdelijke” aansprakelijkheid bij bestuurders. Dat wil zeggen dat wanneer er fouten of tekortkomingen zijn, men elke bestuurder uit het bestuursorgaan kan aanspreken voor tekortkomingen, ook al werden die door andere bestuurders begaan. Diegene die wordt aangesproken, kan zich wel wenden tot de andere bestuurders.

Voorbeeld:

Het bestuursorgaan van een VZW “CV Het laatste varken” neemt de beslissing om een contract aan te gaan met een bekende artiest om het carnavalsbal op te luisteren. De VZW weet echter vooraf dat dat contract financieel niet zal gehonoreerd zal kunnen worden. Dit kan gezien worden als een bestuursfout. Elk van de bestuurders kan hoofdelijk tot de gehele som worden aangesproken. De aangesproken bestuurder kan eventueel verhaal halen bij de andere bestuurders.

Beperking van de bestuurdersaansprakelijkheid (nieuw)

Het nieuwe Wetboek voert een beperking van de bestuurdersaansprakelijkheid in tot een maximumbedrag. Dat maximumbedrag is afhankelijk van de omzet en het balanstotaal van de VZW.

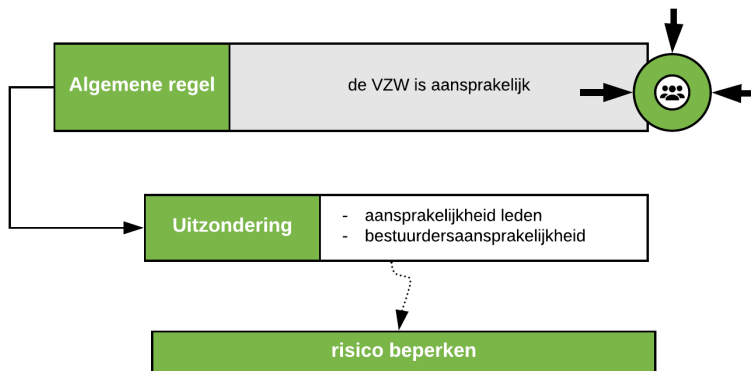
- bedragen worden geïndexeerd
- gelden voor alle bestuurders samen
- gelden per feit/geheel van feiten dat aanleiding kan geven tot aansprakelijkheid
- gelden niet:
 - in geval van herhaaldelijke lichte fout, zware fout, bedrieglijk opzet of oogmerk om te schaden
 - voor de specifieke aansprakelijkheidsgronden bedrijfsvoorheffing/BTW/RSZ

Omzet = excl. btw, gemiddeld van drie jaar voorafgaand aan de instelling vordering of sinds oprichting (als < 3 jaar)
Omzet bij VZW's met vereenvoudigde boekhouding: bedrag van de andere dan niet-recurrente ontvangsten
Balans bij VZW's met vereenvoudigde boekhouding: het grootste van de twee bedragen vermeld onder bezittingen en schulden

Concreet wil dat zeggen dat de bestuurders en dagelijks bestuurders die door een rechtbank veroordeeld zijn inzake bestuurdersaansprakelijkheid nooit zullen moeten instaan (allemaal samen) voor meer dan het maximumbedrag.

Manieren om het risico op aansprakelijkheid te beperken

In een VZW kan men een aantal maatregelen nemen om het risico op persoonlijke aansprakelijkheid te beperken.

Ontkomen aan hoofdelijke aansprakelijkheid (nieuw)

Bestuurders zijn van hun aansprakelijkheid ontheven indien zij de beweerde fout hebben gemeld bestuursorgaan. Deze melding, evenals de bespreking waartoe zij aanleiding geeft, moet worden opgenomen in de notulen.

Bescherm je VZW

Zorg dat ze financieel gezond is! Wanneer een VZW aansprakelijk wordt gesteld voor tekortkomingen, kan ze financiële klappen krijgen. Soms kan dat zelfs het einde van de VZW betekenen. Daarenboven verkleint het risico op persoonlijke aansprakelijkheid van bestuurders wanneer de VZW een gezonde financiële buffer heeft.

Bestuur als een goed huisvader

De eerste stap om de persoonlijke aansprakelijkheid als bestuurder te beperken of te voorkomen bestaat erin om te besturen zoals een goede huisvader, de wet en de statuten na te leven en ten slotte, indien nodig, de juiste voorzorgen te nemen. Dat geldt zowel ten opzichte van de VZW zelf als ten opzichte van buitenstaanders.

Vraag kwijting

Na de goedkeuring van de jaarrekening, beslist de gewone algemene vergadering bij afzonderlijke stemming over de aan de bestuurders te verlenen kwijting. Dit is belangrijk omdat vanaf dat moment de bestuurders niet meer intern aansprakelijk gesteld kunnen worden.

Sluit een bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering af

Bestuurders lopen een aansprakelijkheidsrisico. Om dit risico te beperken, kan men een aansprakelijkheidsverzekering voor de bestuurders van de VZW afsluiten. Zo'n verzekering wordt afgesloten door de VZW zelf. Dit wil zeggen dat de VZW het verzekeringscontract moet aangaan en de premie moet betalen.

Neem desnoods ontslag

Elke bestuurder kan op elk moment ontslag nemen. Dit ontslag moet niet worden gemotiveerd. Men blijft steeds aansprakelijk voor de feiten die gebeurd zijn voor het ontslag, maar is bevrijd van aansprakelijkheid voor gebeurtenissen na het ontslag.